

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

Kleurscores indicatoren

Per indicator is in dit document aangegeven hoe de staat van de leefomgeving er buiten op dit moment voorstaat. De onderstaande kleurscore is daarbij toegekend op basis van 'professionele beoordeling'.

Score	Omschrijving
Groen	De score is 'goed'. Er is provincie breed overwegend geen sprake van knelpunten/problemen.
Oranje	De score is 'wisselend'. Er is provincie breed wisselend sprake van wel en geen knelpunten/problemen of risico op knelpunten.
Rood	De score is 'slecht'. Er is provincie breed overwegend sprake van knelpunten/problemen.
Grijs	Geen score mogelijk, de indicator is nog in ontwikkeling of nog niet beschikbaar.

Per indicator is apart met een kleurscore aangegeven in welke richting de staat van de leefomgeving zich in de afgelopen periode heeft ontwikkeld. Ook hierbij is de score toegekend op basis van 'professionele beoordeling'.

Kleurscore	Omschrijving
Groen	De trend is positief, er is sprake van een ontwikkeling waarbij het aantal knelpunten/problemen afneemt.
Oranje	De trend is neutraal, er is sprake van een ontwikkeling waarbij het aantal knelpunten/problemen gelijk blijft.
Rood	De trend is negatief, er is sprake van een ontwikkeling waarbij het aantal knelpunten/problemen toeneemt.
Grijs	Geen trend mogelijk, de indicator is nog in ontwikkeling of nog niet beschikbaar.

Als algemene opmerking geldt dat we met de trend kijken alleen terugkijken op de ontwikkeling tot nu toe. We kijken niet vooruit.

Scores per indicator

In de onderstaande tabel zijn per indicator de kleurscores voor zowel de staat van de leefomgeving als de trend van de afgelopen periode opgenomen. Ook is ingegaan op het perspectief, halen we de doelen bij ongewijzigd beleid.

Economie

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Innovatie Zuid-Holland		Zuid-Holland scoort volgens de European Regional Competitiveness Index op de innovatie dimensie een score van 0.77 in 2019. Zuid-Holland staat hiermee op een 29e plaats van de 269 Europese regio's. Binnen Nederland staat Zuid-Holland op een derde plek na de provincie Utrecht en Noord-Holland. Er is gekozen om deze indicator de kleur oranje te geven: we staan hoog, maar zijn nog niet de beste van NL, wat wel onze ambitie is.	Ondernemers ervaren liquiditeitsproblemen als gevolg van de crisis. Dit heeft ook gevolgen voor investeringen in innovatie. Verwachting is dat we hiervan de komende tijd de effecten blijven zien. Derhalve is gekozen voor de kleur oranje.	In de laatste Raming van het CBP van maart 2021 wordt een economische groei verwacht van 2% in 2021 en van 3,5% in 2022. De veerkracht en herstel capaciteit van de economie wordt als groot ingeschat, ondanks een serie faillissementen die voorzien worden. Als de economie groeit in 2021 en 2022 zal ook de innovatie kunnen toenemen, natuurlijk met een slag om de arm omdat onzeker is op welke manier de economie zich zal herstellen. De inzet blijft om Zuid-Holland de meest innovatieve provincie te laten zijn, maar of dat in deze onzekere tijd haalbaar is, is moeilijk te voorspellen.
Grondstoffen gebruik (nog in ontwikkeling)		<i>De indicator is nog in ontwikkeling. Daarom is de score voor de indicator grijs.</i>	<i>Omdat de indicator nog in ontwikkeling is, is er nog geen trend beschikbaar.</i>	In 2050 moet de Zuid-Hollandse economie volledig circulair zijn met als tussenstap in 2030 50% minder gebruik van primaire

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

				grondstoffen. De ICER concludeert dat er een basis ligt om dit te behalen. Er moet echter wel in het beleid meer 'dwang en drang' maatregelen komen. In Zuid-Holland is een soortgelijk beeld. Er is een basis gelegd, maar om de doelstellingen te halen is extra inzet nodig.
Werkloosheid		<p>Tot 2020 daalde het werkloosheidspercentage in Zuid-Holland vanaf 2014 elk jaar. Vanwege de coronacrisis is dit percentage gestegen in 2020. De laatste cijfers komen uit het 4e kwartaal van 2020, met een werkloosheidspercentage 4,5%. In 2019 was dit 3,6%. De Zuid-Hollandse trend correleert met de landelijke trend en laat nagenoeg dezelfde percentuele groei (+/-) zien per jaar als Nederland.</p> <p>De oorspronkelijke verwachtingen waren dat we richting 8% werkloosheid zouden gaan, inmiddels zitten we in een stijgende lijn waardoor we gekozen hebben voor oranje als kleurscore.</p>	Verwachting is dat werkloosheid weer gaat stijgen als gevolg van aflopende steunmaatregelen. Veel bedrijven zullen daarnaast belastingschulden moeten gaan terugbetalen na de crisis. Dat zal ook bezuinigingen en mogelijke faillissementen tot gevolg hebben. Daarom is gekozen voor kleurcode rood.	<p>Voor de werkloosheid schat het CBP in dat deze in 2021 oploopt tot 5% en dat die in 2022 weer iets gunstiger wordt en uitkomt op 4,5%.</p> <p>De investeringen in Human Capital lopen af in 2023. Hierdoor is er geen capaciteit en middelen om samenwerkingen tussen bedrijfsleven en onderwijs aan te jagen en te stimuleren om op provinciaal niveau Leven Lang Ontwikkelen en de begeleiding van werknemers van werk naar werk te bevorderen. Wanneer de doelstellingen uit het Human Capital Akkoord 2019-2024 gerealiseerd worden, heeft Zuid-Holland vergeleken met andere provincies 'het been bijgetrokken', maar de vraag is of dat reëel is gezien de ontwikkelingen ten gevolge van de coronacrisis en om koploper te worden op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen en zo een meer wendbare arbeidsmarkt te krijgen, is meer nodig.</p>
Ondernemersvertrouwen		<p>Het ondernemersvertrouwen is door de coronacrisis gedaald vanaf het 1e kwartaal van 2020. Het dieptepunt werd bereikt in het 2e kwartaal 2020. Het ondernemersvertrouwen in Zuid-Holland volgt de landelijke trend. Het ondernemersvertrouwen in Zuid-Holland in het 4e kwartaal van 2020 is -9,8%. Om dit in perspectief te plaatsen: voor de coronacrisis (eind 2019) was dit 6,1%. Daarom is de indicator op rood gezet.</p>	Het ondernemersvertrouwen stijgt weer maar is nog niet op het niveau van voor de crisis. We volgen hierin de Nederlandse trend. Daarom is deze indicator oranje gemaakt.	Er is geen specifiek beleid gericht op ondernemersvertrouwen en dus zijn er geen provinciale doelen afgesproken. Een uitspraak over haalbaarheid bij ongewijzigd beleid is daarom niet mogelijk.

Energie

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Energiegebruik		Het totaal energiegebruik per jaar in Zuid-Holland is tussen 2010-2019 nagenoeg gelijk gebleven met 435PJ. De besparing prestaties verschillen per sector. De gebouwde omgeving en landbouwsector lieten een besparing zien van respectievelijk 12% en 24%. In de sectoren Vervoer en Industrie/Energie was er sprake van een stijging met 2% en 28% van het energiegebruik in deze periode.	De energiebesparingen verschillen per sector. Het Zuid-Holland totaal laat tussen 2010-2019 weinig progressie zien in gebruik c.q. besparingen.	De doelen zijn gedefinieerd op nationaal niveau. Er zijn geen specifieke provinciale doelen afgesproken. Een uitspraak over haalbaarheid bij ongewijzigd beleid is daarom niet mogelijk.
Duurzame energieopwekking		Het aandeel duurzame energie (DE) is gestegen van 5,1% in 2018 naar 5,9% in 2019. Het aandeel DE groeit al jaren gestaag, maar is lager dan het aandeel in Nederland (8,6% in 2019) en ook ruim lager dan het doel voor Nederland voor	Het beeld is wisselend. Doelen worden niet gehaald maar er is wel sprake van een positieve	De doelen zijn gedefinieerd op nationaal niveau. Er zijn geen specifieke provinciale doelen

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

		2020 (14%). De productie van de absolute hernieuwbare energie is in tien jaar tijd flink toegenomen: van 10,4 PJ in 2010 naar 25,5 PJ in 2019. Die toename is bij alle bronnen zichtbaar, maar het grootst bij zon-PV en geothermie. Toch vormen andere bronnen in 2019 nog voor de grootste bijdrage: biomassa, wind, (biogene) afvalverbranding en (de verplichte bijmenging van) biobrandstoffen voor verkeer.	trend in duurzame opwek. Ook blijft Zuid-Holland achter bij het NL gemiddelde.	afgesproken. Een uitspraak over haalbaarheid bij ongewijzigd beleid is daarom niet mogelijk.
--	--	---	--	--

Klimaat en water

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Uitstoot broeikasgassen		De totale CO ₂ -uitstoot (scope 1) in de provincie Zuid-Holland in 2019 was 42,3 Mton. De industrie (40 %) en de elektriciteitssector (27%) zijn de belangrijkste CO ₂ uitstoot sectoren. De afname sinds 2016 komt vooral door een afname van de uitstoot door de elektriciteitssector: met de sluiting van een oude kolencentrale medio 2017 en het verschuiven van de productie van kolen naar gas. Bij de overige sectoren zijn de schommelingen relatief klein. De (indirecte) afname van de uitstoot door meer inzet van hernieuwbare bronnen is nog beperkt en bedraagt zo'n 10% van de totale CO ₂ -uitstoot.	Het beeld is wisselend voor individuele sectoren. Voor het Zuid-Holland totaal is er nagenoeg geen sprake van verminderde uitstoot sinds 2010.	De doelen zijn gedefinieerd op nationaal niveau. Er zijn geen specifieke provinciale doelen afgesproken. Een uitspraak over haalbaarheid bij ongewijzigd beleid is daarom niet mogelijk.
Waterveiligheid		De waterschappen liggen op schema om ervoor te zorgen dat de keringen voldoen aan de veiligheidsnorm. De afgekeurde regionale keringen uit de toetsronden van 2012 en de toetsronden 2024 worden uiterlijk 2030 verbeterd. Dit betekent dat de regionale keringen in 2030 allemaal aan de norm voldoen.	De waterschappen liggen op schema met betrekking tot de afgesproken planning. Jaarlijks wordt gerapporteerd aan GS en zo kan GS goed de vinger aan de pols houden.	De doelstelling worden naar verwachting conform de afspraken gerealiseerd. Als de waterschappen de doelstelling niet kunnen halen, zullen zij dit aan GS kenbaar maken. Vervolgens worden in overleg nieuwe afspraken gemaakt.
Voldoende water		<u>Oppervlaktewater</u> : geen normering volgens Kaderrichtlijn Water (KRW). <u>Grondwater</u> : De meest recente toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW, specifiek deelttest 'waterbalans' is uitgevoerd in 2020. Voor de 5 grondwaterlichamen die deels of geheel in Zuid-Holland liggen, is het oordeel "goed".	<u>Oppervlaktewater</u> : geen normering volgens KRW. <u>Grondwater</u> : prognose is dat 5 van de 5 grondwaterlichamen in 2027 (einde SGPB3-periode) "goed" scoren voor de regionale KRW deelttest 'waterbalans'.	De doelstellingen voor grondwater worden naar verwachting conform de afspraken gerealiseerd.
Schoon water		<u>Oppervlaktewater</u> : De KRW scoort nu nog op alle oppervlaktewaterlichamen rood (onvoldoende). Dit komt omdat een waterlichaam op alle 11 ecologische parameters op groen (goed) moet scoren én onder de norm voor chemische verontreiniging moet scoren, wil het waterlichaam geheel als "goed scoren". Dit is voor het bereiken van de score groen een te negatief beeld. Immers op weg naar het bereiken van het doel in 2027: "alle 125 waterlichamen op groen", zijn er veel ecologische en chemische parameters die al op groen staan, al is dat nog niet voor allemaal in alle waterlichamen het geval. Vandaar de score oranje. <u>Grondwater</u> : De meest recente toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW, specifiek deelttest 'chemie' is uitgevoerd in 2020. Voor de 5 grondwaterlichamen die deels of geheel in Zuid-Holland liggen, is voor 4 grondwaterlichamen het	<u>Oppervlaktewater</u> : De opgave is, dat alle waterlichamen voor het eind van de volgende planperiode (2027) op groen komen (d.w.z. alle parameters scoren goed). De trend tot nu toe is dat het aantal oppervlakte-waterlichamen dat aan alle parameters voldoet (opgave KRW) gelijk is gebleven. <u>Grondwater</u> : De doelstelling is dat aan het einde van de stroomgebiedsbeheerplan derde planperiode (2021-2027), 5 uit 5 grondwaterlichamen goed scoren voor de regionale KRW	<u>Oppervlaktewater</u> : De verwachting is dat een aantal waterlichamen niet aan de doelstelling voor het einde van de planperiode tot 2027 zullen voldoen. <u>Grondwater</u> : De grondwaterkwaliteit is onder andere afhankelijk van; historische belastingen, het gebruik van (KRW-drempelwaarde) stoffen in het gebied én de snelheid waarmee het bodem- (grond)watersysteem stoffen afvoert en/of afbreekt. Grondwater is een traag medium waardoor kwaliteitsveranderingen traag plaats

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

		<p>oordeel "goed". 1 grondwaterlichaam is 'ontoereikend'. Om die reden de kleur oranje als score.</p> <p><i>PM: Deze indicator is gebaseerd op de stoffen waar vanuit de KRW drempelwaarden voor zijn vastgesteld en die deel uitmaken van de deelttest chemie. Voor de zogeheten 'opkomende stoffen', zoals bijvoorbeeld medicijnresten of PFAS, zijn geen drempelwaarde vastgesteld en deze stoffen vallen daarom momenteel buiten de scope van deze indicator. Vanuit het 'prevent en limit' principe van de KRW dient de inbreng van opkomende stoffen in het grondwater voorkomen en/of beperkt te worden.</i></p>	<p>deelttest 'chemie'. In 2015 is van 3 uit 5 naar 4 uit 5 grondwaterlichamen gegaan. Daarmee is die trend als positief te beoordelen.</p>	<p>vinden. Stoffen die in het milieu terecht komen worden in het grondwater (op 10 of 25 meter diep) pas na decennia aangetroffen.</p> <p>Het is daardoor moeilijk in te schatten of de doelstelling in 2027 wordt behaald. De inzet is dat in 2027, 5 uit 5 grondwaterlichamen, goed scoren voor de regionale KRW deelttest 'chemie'.</p>
Bodemdaling		<p>Voor zowel het veenweidegebied als het bebouwd gebied in Zuid-Holland zijn nog geen specifieke indicatoren bepaald. Het 'oordeel' is dat de problematiek groot is en een kleurscore rood daarom passend is.</p>	<p>Het remmen van de CO₂- emissie door veenbodemdaling is nog sterk afhankelijk van de resultaten van kennisontwikkeling en (praktijk) onderzoek naar begrip van de bodemdaling en CO₂ emissie en wat effectieve mix van maatregelen is. Ook zijn er nog vragen over borging van de uitvoering met de beschikbare middelen en consequenties voor het verdienvermogen van de veenbodem. Dit alles is en wordt opgepakt op nationaal en regionaal niveau, met overheden, kennisinstanties en maatschappelijke organisaties.</p>	<p>In oktober/november 2021 wordt naar verwachting de Veenweide Strategie Zuid-Holland versie 1.0 vastgesteld. Een perspectief op het behalen van de doelstellingen is op dit moment nog niet te geven.</p>

Landschap en cultuurhistorie

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Fysieke Landschapkenmerken (nog in ontwikkeling)		<p>Op 31 maart 2021 is de landelijke Monitor Landschap gelanceerd. Om die reden kon nu nog geen score toegekend worden op basis van die monitor. Daarbij speelt dat er aanvullend op landelijk en/of provinciaal niveau voor te onderscheiden landschapstypen streefwaarden moeten worden geformuleerd. Dat sluit aan bij het ruimtelijk kwaliteitsbeleid, waarvoor op dit moment een herijking plaatsvindt, maar waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden.</p> <p>Een goede terugvalindicator om op te scoren hebben we op dit moment niet voorhanden. Via de gebiedsprofielen zijn kwaliteitskenmerken gespecificeerd, maar daar vindt op dit moment geen meting of monitoring op plaats.</p>	<p>Monitor Landschap is in ontwikkeling. Bij de Monitor Landschap worden iedere 2 jaar nieuwe gegevens opgehaald. Over 2 jaar kan daarom een eerste indicatie worden gegeven van de trends.</p>	<p>Nog nader te bepalen.</p>
Grondgebruik (nog in ontwikkeling)		<p>In aanvulling geldt specifiek voor de indicator Grondgebruik dat op dit moment bijvoorbeeld veel waarde wordt gehecht aan grasland, denk daarbij aan de openheid van de veenweidegebieden. Het is de vraag of bijvoorbeeld de discussie rond klimaatadaptatie, bodemdaling en combinatie met CO₂ uitstoot, stikstof en de verbouw van biobased grondstoffen (circulaire economie) niet op korte termijn tot een hele andere beoordeling van wijzigend grondgebruik leiden.</p>	<p>Monitor Landschap is in ontwikkeling. Bij de Monitor Landschap worden iedere 2 jaar nieuwe gegevens opgehaald. Over 2 jaar kan daarom een eerste indicatie worden gegeven van de trends.</p>	<p>Nog nader te bepalen.</p>

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

<p><i>Cultuurhistorie (Erfgoed) (nog in ontwikkeling)</i></p>		<p>Eén van de beeldbepalende onderdelen van ons cultuurlandschap is de monumentale bebouwing. De score 'oranje' is gebaseerd op de huidige omvang van het 'Restauratievolume' uit de provinciale Erfgoedmonitor. Deze betreft rijksmonumenten (uitgezonderd woonhuizen). Die monumenten vallen onder het provinciaal beleid en kunnen provinciale steun krijgen bij een restauratie. Het 'Restauratievolume' bedroeg in 2020 12,8% van de totale voorraad. Dat is hoger dan het streefpercentage van 10%. Zodoende is de score 'oranje'.</p>	<p>De trendscore is 'groen' omdat de restauratie-achterstand de laatste jaren wel afneemt.</p>	<p>De Erfgoedmonitor geeft elke vier jaar een update van de indicator Restauratievolume. Bij ongewijzigd beleid en middelen zal volgens ruwe schatting de 10% restauratieachterstand op zijn vroegst over circa 10 jaar worden bereikt.</p>
---	--	--	--	---

Milieu en gezondheid

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Luchtkwaliteit – ruimtelijk verdeelde waarden NOx en PM10		De luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke eisen, maar nog niet aan de WHO advieswaarden. Volgens de berekeningen in het Schone Luchtakkoord (SLA) is dit met het voorgenomen beleid in 2030 mogelijk. Op dit moment is er echter nog aanzienlijke gezondheidsschade door een beperkte luchtkwaliteit.	Door de Coronacrisis is sprake van een versnelde doelbereiking, al is het zeer de vraag welk deel daarvan na Corona standhoudt.	Op basis van voorgenomen beleid onder het SLA heeft het RIVM berekend dat in 2030 de WHO advieswaarden in Nederland kunnen worden bereikt.
Geluid – berekend geluid langs provinciale wegen		De geluidssituatie voldoet aan de wettelijke eisen. Het aantal geluidgehinderden neemt echter toe. Toename van het aantal weggebruikers leidt tot een toename in het verkeerslawaaï. Langs veel wegen is de hinder hoger dan de wetgever ooit heeft bedoeld. Ook andere bronnen (luchtvaart, windmolens, industrie) leiden tot aanvullende hinder. Verdicht bouwen en bouwen op voormalige industrieterreinen (meestal naast bestaande industrie) versterkt de nabijheid van geluid en gehinderden.	De hoeveelheid en mate van hinder van geluid neemt binnen de wettelijke kaders toe. Dat komt voor een belangrijk deel door verdichting en toename van activiteiten. Verkeer neemt toe, industrie en bebouwing komen dicht bij elkaar en de assertiviteit van burgers ten aanzien van geluidhinder neemt toe. Het verschil tussen wettelijke kaders en hindergevoelens wordt steeds zichtbaarder. Dossiers als luchtvaart, windenergie en industrie (HIC) zijn duidelijke voorbeelden.	De huidige wettelijke kaders bieden onvoldoende oplossing voor de problematiek.
Levensverwachting in goed ervaren gezondheid		De doelstelling van het rijk is om in 2040 5 extra gezonde levensjaren te hebben bereikt. Voor de provincie is op dit terrein geen apart doel geformuleerd. Ook gezondheidsverschillen tussen gebieden worden met deze indicator gemonitord. Vanwege de sterke wisseling en onzekerheid, met grote verschillen tussen gebieden, is de indicator op oranje gezet.	De gezonde levensverwachting is afgelopen periode gestegen, maar de verschillen tussen gebieden en bevolkingsgroepen zijn groter geworden. Daarom score bij de trend op oranje.	Verwachting is dat de gezonde levensjaren komende jaren verder zullen stijgen evenals de grootte van verschillen tussen gebieden en bevolkingsgroepen.
<i>Beweegvriendelijke omgeving (nog in ontwikkeling)</i>		<i>De kernindicator is voor het laatst gemeten in 2017 en wordt momenteel herzien. De nieuwe versie wordt in 2021 gepubliceerd. Een score op de indicator is op dit moment nog niet te geven.</i>	<i>Omdat de indicator nog in ontwikkeling is, is er nog geen trend beschikbaar.</i>	<i>Nog nader te bepalen.</i>
<i>Aandachtsgebieden omgevingsveiligheid (incl. Kwetsbare objecten) (nog in ontwikkeling)</i>		<i>De komst van de omgevingswet en het nieuwe programma Omgevingsveiligheid (Externe Veiligheid) leiden tot de wens voor een nieuwe indicator omgevingsveiligheid die beter bij de nieuwe situatie aansluit. Op dit moment worden de kaarten met aandachtsgebieden ontwikkeld.</i>	<i>Omdat de indicator nog in ontwikkeling is, is er nog geen trend beschikbaar. Oude indicatoren zijn niet vergelijkbaar, waardoor een score op de trend voor het moment achterwege blijft.</i>	<i>Nog nader te bepalen.</i>

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

Natuur

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Biodiversiteit		De waarde van de indicator wordt voor de afgelopen 12 jaar beoordeeld als 'stabiel'. Dit is op zichzelf een positief gegeven en realistisch in de zin dat er zowel positieve als negatieve ontwikkelingen zijn. Een passende kanttekening is echter wel dat de selectie van soorten gebaseerd is op statistische eisen en niet bijvoorbeeld op representativiteit voor de diverse biotopen in Zuid-Holland. Bovendien is de ambitie dat alle soorten in een gunstige staat van instandhouding komen en daarvoor is een positieve (en niet slechts een stabiele) trend nodig.	De trend over de afgelopen 12 jaar wordt door de CBS beoordeeld als stabiel. Doel PZH is echter toename, daarom oranje.	Op korte termijn zal de indicator waarschijnlijk stabiel blijven. Op langere termijn is het lastig te voorspellen. De 225 soorten zijn een mix van soorten waarvan aannemelijk is dat ze stabiel blijven of toenemen en soorten die waarschijnlijk nog verder afnemen.
Kwaliteit gebieden		Een betrekkelijk groot aandeel van de beoordeelde gebieden heeft een goede kwaliteit. Er zijn echter wel grote verschillen tussen verschillende beheertypen, waarbij sommige beheertypen met een groot oppervlak goed scoren en daarmee de indicator positief beïnvloeden. Kwetsbare beheertypen met een kleiner oppervlak scoren gemiddeld minder goed.	Geen trend beschikbaar	Op korte termijn weinig verandering, daarvoor gaan de processen te langzaam. Op langere termijn kunnen de realisatie van het NNN en maatregelen om stikstofdepositie tegen te gaan een positief effect hebben. Ook betere waterkwaliteit en hogere waterpeilen zullen – mits gerealiseerd – een gunstig effect hebben.
Kwaliteit habitattypen in Natura 2000 gebied		Nog slechts een klein aandeel van het oppervlak habitattypen in Zuid-Holland heeft een goede kwaliteit. Veel habitattypen zijn gevoelig voor stikstofdepositie en niet in een gunstige staat. Niet-stikstofgevoelige habitattypen scoren overwegend wel goed.	Stikstofgevoelige habitattypen zijn sterk achteruit gegaan.	Veranderingen niet snel, maar mits maatregelen uit het Programma Natuur voldoende effect hebben, is een gunstige ontwikkeling te verwachten. Ook beleid op het gebied van landbouwtransitie en energietransitie/klimaat zullen een gunstig effect hebben.
Kwaliteit leefgebied/populatiegrootte vogel- en habitatrictlijnsoorten in N2000 gebied		Ongeveer de helft van de soort verkeert in een gunstige staat van instandhouding.	Bij de meeste doelsoorten is het beeld min of meer stabiel over de afgelopen periode. Bij veel soorten is echter toename gewenst, daarom oranje.	Moeilijk te voorspellen, het gaat om doelsoorten met diverse behoeften en knelpunten. Sommige soorten zullen profiteren van maatregelen in het kader van stikstofdepositie maar voor veel andere soorten is dit niet beperkend.
Stikstofoverschrijding gebieden		De (landelijke) doelen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - In 2025 genoeg reductie realiseren om vergunningverlening bouwopgave / ontwikkelingen haven mogelijk te maken. - In 2030 50% (stikstofgevoelige en relevante) natuur onder de KDW. - In 2035 halvering van de stikstof emissies. - In 2050 alle Natura2000 gebieden in een gunstige staat van instandhouding. Momenteel is ca. 43% van de natuur niet overbelast. Hoewel dit redelijk dichtbij die 50% komt, zijn de effecten nog steeds enorm- zowel voor natuur als economie. Daarom is de kleur rood.	De trend over de afgelopen jaren laat geen sterke daling zien. Hierdoor gaat de natuur nog steeds achteruit en is ook de vergunningverlening nog niet in gang getrokken.	Gezien de urgentie van de stikstofproblematiek en de huidige dynamiek in de aanpak en de beleidsontwikkeling, is het op het moment onmogelijk om een perspectief te geven op de haalbaarheid van de oplossing bij ongewijzigd beleid.
Landbouw		Vanwege vele en grote urgenties in de landbouw met betrekking tot biodiversiteit, kringlopen (stikstof, fosfaat) is de indicator op rood gezet.	De nulmeting en 1-meting bieden onvoldoende basis om de trendontwikkeling goed te kunnen duiden.	Concrete doelen voor het landbouwbeleid zijn op dit moment niet geformuleerd. Op grond van de

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

				monitoringsgegevens kunnen we daarom geen uitspraak doen over het doelbereik.
--	--	--	--	---

Verstedelijking en mobiliteit

Kleurscore Indicator	Kleurscore Trend	Waarom de kleurscore voor de indicator?	Waarom de kleurscore voor de trend?	Perspectief bij ongewijzigd beleid
Woningvoorraad-ontwikkeling		<p>Provinciaal gezien blijft de gerealiseerde woningvoorraadtoename in 2015 t/m 2019 achter bij de gewenste woningvoorraadtoename volgens de voor die jaren actuele ramingen (gemiddeld 71% in plaats van 100%).</p> <p><i>PM Regionaal zijn er grote verschillen, met uitschieters naar boven en beneden, te zien als het gaat om de mate waarin de gerealiseerde en geplande woningvoorraadtoenames overeenkomen met de gewenste woningvoorraadtoenames, ook tussen de jaren.</i></p>	<p>Sinds 2018 is er een stijgende lijn zichtbaar in de gerealiseerde woningvoorraadtoename ten opzichte van de gewenste woningvoorraadtoename (2015: 66%; 2016: 63%; 2017: 50%; 2018: 71% en 2019: 115%).</p> <p>Op basis van de voorlopige cijfers van het CBS over de voorraadontwikkeling in 2020, lijkt de woningvoorraadtoename in 2020 uit te komen op 85% van de gewenste woningvoorraadtoename, waarmee de trend nog steeds positief blijft, maar de stijging afvlakt.</p>	<p>De plancapaciteit voor de periode 2020 t/m 2029 die provincie in 2020 heeft aanvaard, bedraagt voor de hele periode gemiddeld 110% van de geraamde behoefte in 2019. Voor de periode 2020 t/m 2024 lijken er meer dan genoeg woningen geprogrammeerd (141%) te zijn. Rekening houdend met een eventuele vertraging of uitval van 30% van de plannen, zijn er vooral na 2024 nog te weinig plannen. Er is sprake van een zogenoemde boeggolf van verwachte opleveringen, met een piek in 2022 (197%). Dit effect ontstaat vaak door 'planoptimisme'. Normaal gesproken schuift de boeggolf steeds op en zal deze het aantal verwachte opleveringen dempen.</p> <p><i>PM Regionaal zijn er grote verschillen, met uitschieters naar boven en beneden, te zien als het gaat om de mate waarin geplande woningvoorraadtoenames uitgaande van 30% planvertraging en –uitval overeenkomen met de gewenste woningvoorraadtoenames, ook tussen de jaren.</i></p>
Werknemers en inwoners in HOV2019 en BSD		<p>In deze indicator wordt gekeken naar de ontwikkeling van het aantal werknemers (op bedrijfsniveau) en inwoners binnen Zuid-Holland. Deze gegevens worden weergegeven in verhouding tot binnen/buiten BSD2018/HOV2020/Linten/3ha. Wanneer we de ontwikkelingen per jaar naast elkaar leggen zien we een bepaalde ontwikkeling. Op basis van deze ontwikkeling heeft deze indicator een score met de kleur oranje</p> <p>Percentages inwoners/werknemers buiten BSD-over de jaren heen (t.o.v. toen geldende BSD): dalende of stijgende trend</p>	<p>Uit de ontwikkeling in de cijfers is af te leiden dat over de afgelopen twintig jaar een lichte afname te zien is van het percentage inwoners die zich buiten BSD vestigen. Hetzelfde geldt voor het percentage werknemers.</p> <p>Het percentage inwoners buiten HOV begrenzing is afgenomen in de afgelopen 20 jaar, van 3 naar 2,5%. Voor wat betreft werknemers is het percentage buiten HOV begrenzing juist gegroeid van 4,99% in 2000 naar 5,85% in 2019.</p>	<p>Op provinciale schaal is het perspectief gunstig. De voorgaande jaren laten een positieve trend zien voor wat betreft de ontwikkelingen binnen de genoemde begrenzings. Als we dit doorzetten streven we onze ambitie nadrukkelijk na voor wat betreft het realiseren van woningen en werk primair binnen bebouwd gebied en nabij knooppunten van hoogwaardig openbaar vervoer.</p>

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

<p>Leefbaarometer</p>		<p>Om leefbaarheid in beeld te brengen wordt gebruik gemaakt van 100 indicatoren, onderverdeeld in 5 dimensies. Deze 100 indicatoren zijn in de Leefbaarometer opgenomen omdat uit uitvoerig statistisch onderzoek gebleken is dat met deze indicatoren het oordeel over leefbaarheid het beste ingeschat kan worden. De score van deze indicator wordt bepaald o.b.v. de leefbaarheidsontwikkeling ten opzichte van 2012-2014-2016-2018, uitgedrukt in vooruitgang of achteruitgang. Het percentage van inwoners dat in buurten woont met verslechtering van leefbaarheid mag niet groter worden dan een bepaald percentage. Op basis van de ontwikkeling krijgt deze indicator op dit moment een score met de kleur oranje.</p>	<p>Op provinciaal niveau is de trend is gunstig. Het aantal/percentage inwoners in wijken die vooruitgaan is vele malen groter dan achteruitgang. Over het algemeen is te zien dat ten opzichte van alle peiljaren de leefbaarheidssituatie zich in positieve zin ontwikkelt.</p> <p>Gebiedsgericht is te zien dat voor slechts een heel klein deel van de gemeenten geldt dat de leefbaarheidsontwikkeling tov 2002 nadelig is geweest. Het percentage inwoners per klassen 'mogelijke achteruitgang' tot 'grote achteruitgang' is binnen die gemeenten groter dan de klassen 'mogelijke vooruitgang' tot 'grote vooruitgang'.</p>	<p>Het perspectief is over het algemeen positief. De vraag is uiteraard in hoeverre dit gezien de ruimtedruk zich in positieve zin kan door ontwikkelen. Voor een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving, waarin ruimte is voor ontspanning, recreatie en sport is ook meer ruimte nodig. Vooral in de stedelijke gebieden ligt hier een grote opgave. Wonen, werken, de overgang naar een circulaire economie, het verduurzamen van de energievoorziening vragen om meer en anders ingerichte ruimte</p>
<p>Nabijheid wonen - voorzieningen</p>		<p>De Nabijheidsstatistieken geven op een raster van 100x100m in Zuid-Holland statistische informatie over de afstand tot voorzieningen en de dichtheid van deze voorzieningen. De bereikbaarheden van voorzieningen zijn in deze indicator geassocieerd naar een (eind)waardeoordeel. Met in gedachten dat nieuwbouw gebouwd wordt in (de buurt van) gebieden die al redelijk zijn ontwikkeld qua voorzieningen. De indicator zegt iets over of die woningen op de juiste plek gebouwd zijn. De voorzieningssituatie in 2015 wordt afgezet tegen de nieuwbouw 2016-2018, vervolgens schuift de voorzieningssituatie en nieuwbouw een jaar op, zodat de ontwikkeling in beeld gebracht wordt.</p>	<p>De ontwikkeling tot op heden is minder gunstig, in de afgelopen jaren (2016 – 2019) is te zien hoeveel woningen zijn gebouwd in voorzieningen-arm (laag en onder gemiddeld) gebied. Dit is in deze jaren toegenomen, van 2143 woningen in 2016 naar 3571 woningen in 2019.</p>	<p>Het perspectief is wisselend. Voorzieningen zijn bij uitstek te vinden binnen bestaand stads- en dorpsgebied. Enerzijds is het doel om primair woningen binnen bebouwd gebied te realiseren. Daarmee benutten we niet enkel bestaande ruimte beter, maar zorgen we ook voor goede bereikbaarheid van voorzieningen. Anderzijds tonen de ontwikkelingen van de afgelopen jaren een minder gunstig perspectief.</p>
<p>Verkeersslachtoffers</p>		<p>Na een gestage daling fluctueert het aantal dodelijk verkeersslachtoffers de laatste jaren sterk (2015: 88, 2016: 70, 2017: 97, 2018: 100, 2019: 85) Maar is er geen sprake van een (gemiddelde) daling. Daarbij stijgt het aantal ernstige verkeersgewonden</p>	<p>De laatste jaren is er geen sprake van een sterk verbeterende of verslechterende omvang van het aantal verkeersslachtoffers. Van jaar tot jaar fluctueren de aantallen maar is er geen sprake van een (gemiddelde daling)</p>	<p>De provincie heeft zich gecommitteerd aan de ambitieuze landelijke doelstelling van nul verkeersslachtoffers in 2050.</p> <p>Het verkeer verandert. Met name in de stad wordt het drukker op de fietspaden en treden er grotere snelheids-verschillen op tussen fietsers. Ook doen nieuwe (en vaak stillere) voertuigen hun intrede, zoals de e-bike en elektrische auto.</p> <p>Veranderende omstandigheden vragen om nieuwe maatregelen. Met het huidige beleid slagen overheden en maatschappelijke organisaties er niet in om een trendbreuk te bereiken. Er is hernieuwde, structurele aandacht nodig voor verkeersveiligheid.</p>

Monitor leefomgeving Zuid-Holland – Kleurscore indicatoren

Versie: Ter bespreking aangeboden aan Provinciale Staten – mei 2021

				In het Provinciaal meerjarenprogramma verkeersveiligheid 2020 – 2030 (in ontwikkeling) wordt de nieuwe aanpak beschreven.
--	--	--	--	---